

**Petőfi Sándor és Szendrey Júlia kapcsolatának elemző bemutatása mindkettejük műveit
figyelembe véve**

Írta: Bolla Dorina Jada 11.b

„Amott a fogadóval átellenben a kert és benne a fák, melyek alatt először láttam őt [...] szeptember 8-án, délutáni 6 és 7 óra között. Ez időtől számítom életemet, a világ lételet...”¹

Így írt Petőfi a legelső találkozásról Vele, Szendrey Júliával. Ennek a dátumnak a fontosságát az utolsó mondat is mutatja, ami szerintem teljes mértékben kifejezi Petőfi érzelmeinek valódiságát Szendrey iránt.

Jogosan tehetjük fel a kérdést, hogy hogyan is történt meg valójában a legelső találkozás, azon kívül, hogy a nagykárolyi megyebálon ismerkedtek meg. Hogyan került Petőfi Nagykarolyba?

Petőfi eredetileg az 1846. szeptember 9-én Kolozsváron tartott erdélyi országgyűlésre szeretett volna utazni, viszont Szatmár megyében is tervezett egy kis ideig maradni. Szatmárban egy hetet töltött el három barátjával, köztük Riskó Ignáccal, aki Szatmár megye aljegyzője és már szintén publikáló költő volt és ismerte Szendrey Júliát is. Petőfi Nagykarolyba Szerdahelyi Pál első alispán főispánhelyettesi beiktatására utazott és azt ezt követő megyebálon is részt vett. Ez volt az a bizonyos bál, ahol Riskó Ignác közvetlenül bemutatta egymásnak Petőfi Sándort és Szendrey Júliát. Petőfi szatmári barátainak nem csak a női társaságban szokott félszeg viselkedése tűnt fel, hanem a fellobbanás is Júlia irányába. Egyikőjük még egy mondatát is megörökítette: „Az a leány az enyém!”²

Petőfi nem sokkal később meg is írta *Júliához* című versét, amit egyébként személyesen át is adott Térey Mariéknál, aki Júlia gyerekkori barátnője volt és a nagykárolyi jószágkormányzó, Szendrey Ignác, Júlia édesapja felettesének leánya (eredeti nevük Flechl volt, de később megváltoztatták Téreyre).³

A vers negyedik versszakában Petőfi elsőként szerelmet vall Júliának, „*Én szeretlek, és szerelmem, / E végtelen áradat, / Mint a földet az özönvíz, / Eltemette múltamat.*”⁴

A következő versszak pedig megmutatja, hogy ennek a találkozásnak, akármilyen végkifejlete is lett volna, életet átalakító hatással bírt Petőfi életében: „*Nem tudom, mi voltam eddig, / Am azt sem, mi leszek; / Tőled függ, hogy sötét árnyék / Vagy fényes sugár legyek.*”⁵

¹ Kerényi Ferenc: Petőfi Sándor élete és költészete, Budapest, Osiris 2022., 256. oldal; IV. úti levél, Nagykaroly, 1847. május 25.; Petőfi 1956a, 50.)

² u.o., A megismerkedés emlékezései: Hatvany 1957, I. 902-904.; Dávid-Mikó 1972, 30-33.

³ u.o., 257. oldal

⁴ Petőfi Sándor Júliához című verse (4. versszak)

Tudjuk, hogy ő mindig is egy hamar fellobbanni képes ember volt, de egy ilyen verset szerintem csak valódi érzésekkel lehet megírni, ráadásul ilyen kevéssel a találkozás után (a verset pontosan 8-a és 10-e között írta), ami azt mutatja, hogy ez nem csak egy átsuhanó, felszínes érzelem volt, amit egyhamar el lehet felejteni.

De mit is érzett Szendrey Júlia Petőfivel kapcsolatban? Sajnos az első benyomásokat nem írta le, viszont elég nyilvánvalóan utalt későbbi érzéseire Térey Marinak írt szeptember 22-ei levelében: „[...] Tehát: szombaton délben jöttek: Petőfi, Pap Endre és Riskó, és elmentek délután 6 órakor. [...] Hanem – figyelmet kérek!! – furcsán érzem magamat. Az a Petőfi gonosz egy fiu: oly szenvedélyesen tud az emberre nézni, hogy vigyázzon a bal oldalára, különben annak úgy is tüzes lakosa fellázad ellene, és azt a száraz, hosszú, ily eseteknél tehetetlen házórt úgy kiveti onnan, hogy idő kell hozzá, míg ismét részt vehet az uralkodásban. Ezt nekem senki sem mondta, tehát úgy egy kicsit majd elkéstem a vigyázással. – (Most veszem észre, hogy még nem mondtam meg, hogy a házórt alatt az észrt értem.)

Restaurációra P. ismét Károlyba lesz.

Ha tudnád, hogy örülök erre az időre!

Igazán, ha nem ösmerném magam jobban, azt hinném, hogy sz-s vagyok! De így azzal vigasztalom magam, hogy majd elmúlik.

De mégis borzadok tőle, ha elgondolom, hogy a lehetőség határain túl nincs, hogy komoly, tartós érzelem váljék belőle – jaj – költő! Talán büntetésül? Miért? Fogod kérdezni. Ha elbeszelném, azt mondhatnám végül: én arról nem tehetek...

De elég a bohóságból ennyi.”⁶

A „sz-s” kifejezés minden bizonnyal a szerelemre utal. Valószínűleg, azért nem írta ki Júlia, mert akkoriban nem illett ilyen nyíltan kifejezni az érzéseit egy lánynak és lehet, hogy még nem volt teljesen tisztában a saját érzelmeivel, talán tényleg azt remélte, hogy majd elmúlik.

Ha jobban átolvassuk a szöveget, akkor felfedezhetjük, hogy Júlia mennyire jó írói érzéssel rendelkezett és, hogy kora ellenére mennyire bölcs dolgokat tudott írni. A levél második felében arról ír, hogy hogyan tud ránézni Petőfi – „*oly szenvedélyesen tud az emberre nézni*” – ami pedig azt váltja ki belőle, hogy egyrészt, ő is érez valamit iránta, másrészt pedig fél, hogy „elveszti az eszt”, esetleg valami olyat csinál vagy mond, ami ésszerűtlen lenne, vagy csak túl sokat árulna el magáról.

---

⁵ Petőfi Sándor Júliához című verse (5. versszak)

⁶ Szendrey Júlia: Családi levelek, Szendrey Júlia élete, pályája és levelezése Szendrey Máriával, Athenaeum Kiadó, 2018.; 45-46. oldal; „Ha eldobod egykor az özvegyi fátyolt...” 185. Uaz, MIKES-DERNŐI: 355.

Ha megnézzük mindkettejük írását, akkor láthatjuk, hogy már a kapcsolatuk elejét is egyfajta kölcsönösség jellemezte, bár nem mutatták ki teljes mértékben, így nem is tudtak egymás valódi érzéseiről.

Hanem, mi is történt tulajdonképpen ezen a szombati napon, amit a levelében említett Júlia és, amit el kellett mesélnie barátnőjének? Petőfi szeptember 19-én meglátogatta a Szendrey családot. Ezt a találkozást nem csak Júlia írta meg, hanem Petőfi is megörökítette *Kinn a kertben voltunk...* című versében.⁷

Talán az egész vers alapját Petőfi kérdésére Júlia válasza – „*Hogy úgy egymást néztük, / Ily szókat ejtettem: / Ha mi most itt kövé / Válnánk mind a ketten? / Azt mondtad: nem bánád;*”⁸ – adja meg. Júlia ekkor már valószínűleg nem szeretne volna teljes mértékben tudatlanul hagyni Petőfit az érzéseit illetően, de viszont mivel még elég fiatal volt, nem biztos, hogy szeretne volna ilyen gyorsan – és talán meggondolatlanul, hiszen nem olyan rég óta ismerte Petőfit – lekötöni magát valaki mellett. Így csak sejtelmes választ adott Petőfinek, amiből pedig ő le tudott valamit következtetni és egy kis reménysugarat jelenthetett a számára: „*Azt mondtad: nem bánád; / Vajon miért mondtad? / Azért-e, hogy már az / Életet meguntad? / Oh vagy tán azért, hogy / Boldogság lenne rád, / Ha együtt maradnánk / Örök időkön át?*”⁹

Petőfi ezen kívül még háromszor látogatta meg Szendreyéket. A szeptember 27-ei látogatásról két versében is ír, a *Te vagy, te vagy, barna kislyány...*-ban és a *Költői ábránd volt, mit eddig érzék...*-ben.¹⁰

„*Költői ábránd volt, mit eddig érzék, / Költői ábránd és nem szerelem. / Mert meggyógyult e szív, mely úgy vérezék, / És nem maradt a sebnek helye sem. / Ha szerelem lett volna keblem hullámozása, / Időknek multával sem nyugodt volna el. / Vad ár e szenvedély: amerre medrét ássa, / Sodor magával s végre belehalni kell.*”¹¹

Petőfi ebben a versszakban arról beszél, hogy az eddigi „szerelmei” nem is szerelmek voltak, csupán az ő költői ábrándjai. Rájött, hogyha valóban szerelem lett volna bármelyik érzése is, akkor nem tudott volna elmúlni, hanem „*Sodor magával s végre belehalni kell.*”. Petőfi szerint a valódi szerelem egy olyan érzés, ami sohasem múlik el, történjen bármi, legyenek bármilyenek a körülmények, s végül, ha viszonzatlan, akkor a szerelmes inkább belehal, semmint, hogy valaki mást keressen.

⁷ Kerényi Ferenc: Petőfi Sándor élete és költészete, Budapest, Osiris 2022., 258. oldal

⁸ Petőfi Sándor *Kinn a kertben voltunk...* című verse (2. versszakból részlet)

⁹ Petőfi Sándor *Kinn a kertben voltunk...* című verse (3. versszak)

¹⁰ Kerényi Ferenc: Petőfi Sándor élete és költészete, Budapest, Osiris 2022., 259. oldal

¹¹ Petőfi Sándor *Költői ábránd volt, mit eddig érzék...* című verse (részlet) (1. versszak)

„Most értem én csak e szilaj folyóra. / Mint von magával, mint von, mint ragad! / Kiáltsatok rá a harangozóra, / Hogy verje félre a harangokat: / Nagy a veszély, s talán majd mentésemre jönnek... / De nem! hisz félrevert harang lázas szívem, / Hallá zaját a lány és nem jött megmentőnek, / És hogyha ő nem jön, ne jöjjen senki sem!”¹²

Ebben a versszakban pedig azt írja le, hogy mi is okozta az előző versszakban említett „rádöbbenést”. *„Most értem én csak e szilaj folyóra.”* Ez valószínűleg Júliával való találkozására utal, hogy őt megismerve érezte meg először az igazi szerelmet, azt a nemcsak fellobbanó érzést, hanem ami még, ha Júlia nemet is mondott volna neki, akkor is égett volna tovább.

„Nem, nem, ne biztass a jövővel engem, / Ne alamizsnát: üdvösséget adj! / Hazudtam én, hogy várok türelemben, / Türelmem már is messze, messze hagy; / Fut, mint szilaj ló, s lelkem rája van kötözve. / S pályája mindig sűrűbb rengetegbe vész, / Ahol talán majd egy vadállat tépi össze. / Tudod melyik vadállat? ... a megőrülés!”¹³

Petőfi a vers megírásakor már teljes mértékben komolyan gondolta Júlia iránt érzett szerelmét, amit az utolsó sor mutat a legjobban. Ha túl sokáig „játszik” vele Júlia vagy csak egyszerűen túl sokára mondja meg neki az igazságot – még ha az egy szerelmi vallomás is – már túl késő lesz, addigra megőrül.

Szendrey naplójában örökítette meg érzéseit a szeptember 27-iei találkozásról.

„Oh csak tudnám őt úgy szeretni, mint mennyire szeretetni érdemel! Hátha akkor kell majd éreznem, mi a szerelem, midőn már egy más leány fogja e szenvedélyes szavak édes mérgét lelkébe szívhatni, s én csak mint a halvány múltnak csekély emléke fogok lelke előtt állhatni, mellyet lassanként a feledés mindég sűrűbb fátyla fog végképp eltakarni.”¹⁴

Júlia is érzi már ekkor, hogy szereti Petőfit, de amint ezt olvashatjuk Petőfi verseiben nem mondta még meg neki nyíltan. Ő is fél, hogy Petőfi nem szereti és így tudatlanul mindketten ugyanattól szenvednek, csak más formában, Petőfi az elutasítástól, Júlia pedig attól, hogy Petőfi el fogja felejteni. Júlia még egy másik félelme is, hogy nem tudja eléggé szeretni Petőfit, hogy nem lenne elég méltó társa a költőnek.

Petőfi a következő látogatásig kapcsolatépítő és tapasztalatszerző utazásokat tett. Ebben az időszakban írt egy nyolc versből álló kisciklust, *Az ősz utolsó virágai Júliának* címen.¹⁵

---

¹² Petőfi Sándor Költői ábránd volt, mit eddig érzék... című verse (részlet) (2. versszak)

¹³ Petőfi Sándor Költői ábránd volt, mit eddig érzék című verse (részlet) (9. versszak)

¹⁴ „Naponként árvább” Szendrey Júlia naplója, EditioPrinceps Könyvkiadó, 2015; 56. oldal; Septemb. 29^{én}, Erdőd. 846.

¹⁵ Kerényi Ferenc: Petőfi Sándor élete és költészete, Budapest, Osiris 2022., 260. oldal

Október 10-én ment el újra a Szendrey családhoz, erre az alkalomra már előre megírta a *Sz. J. kisasszony emlékkönyvébe* című versét.¹⁶

Júlia ekkor még mindig nem vallott nyíltan színt érzelmeiről.¹⁷ Nem véletlenül írja a következőket naplójában:

*„Ki volna képes most ez érzést bennem megmagyarázni! Hiszen a szerelemnek gyönyörének is kell lenni, s én csak olly fájdalmakat érezek. [...] Elment P. s azt mondá, hogy nem fogom többé soha látni. Soha! [...] Kimondhatatlanul fáj – nem a szívem – úgy hiszem a lelkem. Nem heves fájdalom ez, melly minél hevesebben viharzik át fölöttünk, annál csekélyebb nyomot hágy maga után, hanem egy mély fájdalom, melly örvényszerű mélységébe sodor nyomtalanul minden vigaszt és okoskodást.”*¹⁸

Bár Júlia saját akaratából – bár később azt írja: *„Ha jó volt, hogy így cselekedtem, az nem önérdemem; mert nem önakaratomból, hanem kényteleniségből tevék így.”*¹⁹ –, nem árulta el, hogy szereti Petőfit, mégis nagyon rosszul érzi magát emiatt, egy fajta lelki fájdalmat, ami sokkal erősebb, mintha a szív fájna, hiszen nem hagy semmi vigaszt élni.

*„De van egy, mit később, ha nyugodtan gondolkodhatom e tárgy felől, vigaszul tekinthetek: s ez az öntudat, hogy nem ébresztettem benne akarattal olly reményeket, mellyeket valósítanom nem szabad; sőt olly különösnek, szeszélyesnek mutatám magam, millyen nem is vagyok. És éppen ma hogy viseltem magam! Mondá is, hogy én csak játszottam vele, s mert hiúságomnak hízelge, őt is körömben látnom, azért fogadám el udvarlását.”*²⁰

Valószínűleg itt, ahol azt írja, hogy *„nem ébresztettem benne akarattal olly reményeket, mellyeket valósítanom nem szabad”*, arra is gondolhatott, hogy e kapcsolat komolyra fordultával a család ellenségessé vált, főképpen az édesapa, Szendrey Ignác.²¹ Ennek az oka az lehetett, hogy ő rangon alul házasodott és valószínűleg valami gond lehetett az ő származásával is. Bár sikerült vagyonos emberré válnia, jövőjét mégis lányai méltó kiházasításában látta biztosítani. Nem véletlenül taníttatta Mezőberényben, majd pedig Pesten is Júliát. Júlia ekkor még a családjának engedelmeskedett és lehet, hogy ezért sem mutatta ki érzéseit.

Júlia ezután a találkozás után rádöbben, hogy Petőfivel nem lehet ezt a „játékot” üznie, így október 21-én végül megírta vallomását és miután édesanyjával Nagykárolyba utaztak, oda is

---

¹⁶ u.o., 261. oldal

¹⁷ Kerényi Ferenc: Petőfi Sándor élete és költészete, Budapest, Osiris 2022., 261. oldal

¹⁸ „Naponként árvább” Szendrey Júlia naplója, EditioPrinceps Könyvkiadó, 2015, 56-57. oldal, Oct. 10^{én} (részlet)

¹⁹ u.o., 58. oldal, Oct. 10^{én} (részlet)

²⁰ u.o., 57. oldal, Oct. 10^{én} (részlet)

²¹ Kerényi Ferenc: Petőfi Sándor élete és költészete, Budapest, Osiris 2022., 261. oldal

adta neki.²² „*Én megvallom, hogy szeretem Önt, jobban, mint bár kit, de én nem merek bízni magamban, hogy fogom-e ezt érezni később is, midőn többszöri összejövetelünk és kölcsönös megismerésünk tán olly színben fog egymásnak mutatni, melly nem lesz arra való, hogy szerelmünket megerősítse. És ha épen való az, mit Bulver mond, hogy „nincs a szerelemnek hatalmasabb gyilkosa mint a megszokás.” Ez engem elrémít; mert inkább távol egymástól egy vágyteljes életet, mint közömbösséget egymás mellett! Azért én nem kötöm le még most magam; nem ígérek semmit, csak azt mondom, hogy ha eljön Ön tavasszal, s mindketten így érezünk, magunk iránti kötelességnek tartom, fölkeresni egymásban jövődönk boldogságának alapját, de nem csak azon boldogságét, melly talán addig tart, míg a szerelem első mámorá, hanem egy egész életboldogságét.”²³ Júlia végül is szerelmet vall, leírja félelmeit is, miszerint nehogy megszokják egymást és elhidegüljenek egymástól.*

Petőfi azonnal megírta válaszként – többek között – *Nem csoda, ha újra élek...* című versét. Megígéri, hogy „*Én leszek az első fecske, / Mely tihozzátok röpül,*”²⁴. Arra is kéri viszont Júliát, hogy „*Bontsd ki, lányka, e titoknak / Fátyolából homlokod, / Mert én addig el nem hagylak, / Míg le nem hull fátyolod...*”²⁵, ez talán egy félelemre utalhat, miszerint Júlia nehogy az idő elmúltával esetleg mégiscsak kikoszarazza Petőfit.

Júlia még egy levelet is írt Petőfinek október 23-án, amit naplójába is bejegyzett, amiben a költő szabadságának kérdését veti fel. „*Meggondolta-e Ön, mi az egy olly heves embernek, mint Ön, e szabadságától megválni? [...] de azért, ha akkor ismét visszajönne, ha önkénynt hatalmamba adná magát, még sem fosztanám őt meg szabadságától, mert félnék, hogy szeretetem sem volna képes szép szabadságának vesztét kipótolni [...] Szabadnak kell a költőnek lenni, mint a gondolat.*”²⁶ Júlia mintha kétségbe vonná Petőfi döntését, mert szerinte egy költőnek minden tekintetben – tehát házasság tekintetében – is szabadnak kell lennie, hogy „*álmodozó lelkének szeszélyeit és ábrándjait kielégíthesse.*”²⁷

Petőfi november 5-én tett még egy búcsúlátogatást Szendreyéknél, mielőtt tavaszig elutazott volna. Amíg viszont nem találkoztak két történés miatt is majdnem vége lett a szerelmüknek, legalábbis kettőről tudott Júlia, egyről pedig nem.

---

²² Kerényi Ferenc: Petőfi Sándor élete és költészete, Budapest, Osiris 2022., 262. oldal

²³ „Naponként árvább” Szendrey Júlia naplója, EditioPrinceps Könyvkiadó, 2015, 60. oldal, Oct. 21^{én}. Károly. (részlet)

²⁴ Petőfi Sándor *Nem csoda, ha újra élek* című verse (10. versszakból részlet)

²⁵ Petőfi Sándor *Nem csoda, ha újra élek* című verse (részlet) (7. versszak)

²⁶ „Naponként árvább” Szendrey Júlia naplója, EditioPrinceps Könyvkiadó, 2015, 61. oldal, Octob. 23^{én}. Erdőd. (részlet)

²⁷ „Naponként árvább” Szendrey Júlia naplója, EditioPrinceps Könyvkiadó, 2015, 61. oldal, Octob. 23^{én}. Erdőd. (részlet)

Bizonyos Pila Anikó cigánylány volt az, aki, amíg Petőfi Koltón tartózkodott Teleki Sándor gróf barátjánál bejárt a költő szobájába. Ezt Jókai Mór és Teleki Sándor is megírta a nyilvánosság számára, de Petőfi sose említette az esetet és Szendreyhez sem jutott el ez a hír. Ami viszont igazán veszélyeztette szerelmüket az volt, hogy Petőfi többeknek is megmutatta Júlia írásos vallomását, ezzel megszegve Júliának tett ígérését.²⁸ Erről Júlia így ír a naplójában: *„Mióta hallám, hogy nála lévő soraimat ismerőseinek meg-mutatá, azon perctől fogva egy magyarázhatatlan rossz érzés fogta el keblemet. Először föllázadt bennem minden e gondolatnál, milly nyugodtan és bizonyosnak hittem szavait. [...] Én hittem, hogy nincs eset, melly őt ígérete megszegésére bírhatná; de midőn látom, hogy csalódás volt e hitem, mert ha még most sem tartá meg adott szavát, most midőn még olly nehezen és vigyázva nyerheti meg vágyai célját, önkénytelenül gondolom: mit várhatnék akkor tőle, ha birtokába adnám lelkem minden gondolatát, ha ki lenne elégítve szenvedélye.”*²⁹

A másik eseménynek pedig Petőfit sikerült majdnem eltántorítani házassági tervétől. Egyes pletykák szerint Júliának egy bizonyos osztrák dzsidáshadnagy gróf udvarolt.³⁰ Ennek hatására történhetett az meg, hogy Petőfi, amikor Debrecenben járt összeismerkedett Prielle Kornélia színésznővel. Az egyik előadáson elénekelt Petőfi *A virágnak megtiltani nem lehet* című versét, aminek hatására Petőfi megkérte Prielle kezét. Ő igent mondott, össze is házasodtak volna, de nem volt ugyanaz a vallásuk, így Petőfi elállt a tervétől.

Bár sok minden közbeszólt, Júlia végül is végérvényesen igent mondott Petőfinek édesapja áldásának hiánya ellenére is, így Petőfi Sándor és Szendrey Júlia 1847. szeptember 8-án, megismerkedésük első évfordulóján összeházasodott. Petőfi így ír az esküvőről, ahol csak Júlia testvére, Mária, az édesanyja és a tanúk vettek részt: *„Esküvőnk középkori regényességgel ment végbe: az erdődi vár kápolnájában korán reggel. Szerettünk volna, én is, menyasszonyom is, helyhez és alkalomhoz illő, komoly és ünnepélyes arcot ölteni, de sehogy sem sikerült, folyvást mosolyogtunk egymásra, s ha én olyan szépen mosolyogtam, mint menyasszonyom, ugy esküszöm neked, hogy egy angyalfestő képíró előtt a legtökéletesebb mintául szolgálhattam volna.”*³¹

Petőfi és Júlia a mézesheteiket szeptember 9-e és október 20-a között Teleki Sándor gróf koltói kastélyában töltötték.

---

²⁸ Kerényi Ferenc: Petőfi Sándor élete és költészete, Budapest, Osiris 2022., 267. oldal

²⁹ „Naponként árvább” Szendrey Júlia naplója, EditioPrinceps Könyvkiadó, 2015, 61. oldal, Dec. 6^{án}. 846 Károly. (részlet)

³⁰ Kerényi Ferenc: Petőfi Sándor élete és költészete, Budapest, Osiris 2022., 268. oldal

³¹ Szendrey Júlia: Családi levelek, Szendrey Júlia élete, pályája és levelezése Szendrey Máriával, Athenaeum Kiadó, 2018.; 62. oldal; PETŐFI Sándor Összes Művei 5. PETŐFI Sándor Vegyes Művei, sajtó alá rendezte V. NYILASSY Vilma, KISS József, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1956. Úti levelek Kerényi Frigyeshez, XVII. 71-72.

Petőfi ekkor is nagyon sok verset írt, köztük feleségéről is. *Elértem, amit ember érhet el* című versében írja: „*Elértem, amit ember érhet el: / Boldogsággal csordultig e kebel! / Ölemben kedves ifju feleség, / Milyenről lelkem annyit álmodék. / Midőn virágaid közt, képzelet, / Mint mámoros pillangó repkedett; / Ölemben egy oly asszony, akinek / Tündérek adják a testvér nevet, / Ölemben a legdrágább földi kincs... / Oly boldog vagyok, hogy reményem sincs! / Miért is volna nékem a remény? / A nem-továbbat már elértem én.*”³² Talán ez az első vers, amiben leírja, hogy úgymond elérte élete célját, feleségül vette azt, akit igazán szeretett. S ezzel együtt elérte a boldogságot is. Petőfi még sok más verset is írt Júliának, nemcsak itt Koltón, hanem egész házasságuk alatt, amit mind a hitvesi költészetébe sorolunk.

Júlia Koltón is folytatta a naplóírást, első naplóbejegyzése a következőképpen szól: „*Csak mióta asszony vagyok, ismerem az élet legédesebb örömeit és legkeserűbb bánatát. [...] mióta határképpen két élet áll előttem, jóban rosszban; ezóta értem tökéletesen, mi az: boldog lenni! csak ezóta foghatom föl az élet legszebb, legistenibb oldalát. Én szeretek, s mikor látom hogy szerelmemmel boldogíthatom férjemet, nem jut eszembe aggódni a jövőn, bizonyosnak hiszem egész életünk boldogságát; isten előtt tett esküm dönthetetlen biztosítékul tetszik előttem, hogy gyönyöreim a végtelenségbe nyúlhatnak, és a jelen fényességével vonom be a mérhetetlen hosszúságú jövőt, míg az ragyog a többi életek között, mint csillag az éj sötétjében. Nem féltem azt, hogy homály boríthatja el, míg férjemnek mosolyát vagy nyájas tekintetét láthatom. És ilyen most bánatom is; szintolly határtalan, mint örömem, szintolly sötét, dúló, mint fénylő, éltető boldogságom.*”³³ A naplóban mindamelllett, hogy leírja mennyire boldog, meglepő módon arról is ír, hogy bánata ugyanannyira nagy, mint öröme. Hogy ennek mi lehet az oka? Talán az, hogyha esetleg valami miatt Petőfinek el kellene mennie valahova, akkor egyedül kéne maradnia, ez a gondolat tehetette őt szomorúvá.

A koltói napokról még írt Júlia, amikor már a mézeshetek vége felé közeledtek: „*[...] Kedves szép koltói napjaim, mért hagytok el már, hogy többé vissza ne jőjete? hisz én úgy szeretlek titeket, mintha kívületek nem is lett volna szép napom [...]. De így, ha nem maradhattok örökre velem, legalább emlékem elöl ne fussatok, ha az visszaszáll pihenni hozzátok.*”³⁴ Ez alátámasztja az előző naplóbejegyzést, a boldogságát. Megmutatja, hogy Júlia mennyire is szerette és élvezte is igazából a Koltón töltött időt.

---

³² Petőfi Sándor *Elértem, amit ember érhet el...* (1. versszakból részlet)

³³ „Naponként árvább” Szendrey Júlia naplója, EditioPrinceps Könyvkiadó, 2015; 99-100. oldal; Koltó, szeptemb. 22. 847. (részlet)

³⁴ „Naponként árvább” Szendrey Júlia naplója, EditioPrinceps Könyvkiadó, 2015, 109. oldal; Koltó, octob. 12. 847. (részlet)

Petőfiék ezután felköltöztek Pestre, a Dohány utcába, ahol Jókaival laktak egy lakásban.³⁵

A Pestre látogató ismerősök közül Jámbor Pál a következőképpen ír Petőfiről és feleségéről:

„A vidám, szilaj, jókedvű, leplezetlen ifjú házassága után zárt keblű, hallgatag, komoly férj lett. Mi szülte e változást? A boldogság. [...]

Szendrey Júliában volt valami férfias, ami az embert nem érzelmre, hanem eszmékre ébreszté. [...] Alig volt tárgy, miben otthon nem volt. Férje tisztelettel hallgatta őt mindig, és csak néha szólt bele a vitába, de korántsem, hogy ellentmondjon, hanem, hogy neje állításait megerősítse. [...]

[...] Ha valaki egymás mellett látta őket, fogadott volna, hogy a rendkívüli jelenség kettejük között a nő. – Mind a kettő az volt.”³⁶

Jámbor Pál felfigyel Petőfi életmódjának és viselkedésének megváltozására is, amit a boldogságának tud be. Jókai így ír erről a változásról: *„Bort egyikünk sem ivott: én addig sem, Petőfi pedig azóta nem, mióta megházasodott; [...] Petőfi operába nem ment soha. Látogatóba sem jártak sehova...”³⁷* Az eddig nyughatatlan költőt a házasság, vagy inkább Júlia megszelídítette, s még az ő kedvéért abba is hagyta a borozgatást, pedig minden bizonnyal nem vetette meg ezt az italt, amire 1842-ben írt *A borozó* című verse is utal.

Petőfi nemcsak a szerelem, de a szabadság költője is. Júlia mindenben támogatta férjét, így nem véletlenül írja Petőfi a következőket: *„Az éj nagy részét ébren töltöttem feleségemmel együtt, bátor, lelkesítő, imádott kis feleségemmel, ki mindig buzditólag áll gondolataim, terveim előtt, mint a hadsereg előtt a magasra emelt zászló.”³⁸* Pár nappal korábban Júlia még *„nemzeti fejkötőt”³⁹* is varrt magának, miközben Petőfi a *Nemzeti dalt* írta.

Amikor elkezdődött a 1848-1849-es szabadságharc Petőfi is bevonult katonának. Júlia ekkor már terhes volt, így Petőfi elvitte őt a lány szüleihez. Amíg is távol volt, megkérte feleségét, hogy folytassa a naplórírást, miután az előző időszakban csak ritkán írt. Ezzel szerette volna leköttni a figyelmét, megóvva a születendő Zoltánt.

Ebből a naplórészből az első bejegyzésében írja: *„Sokszor, midőn melletted ülve, kedves kezeidet ajkaimhoz, szívemhez szoríthatám, egyszerre könny tolult szemeimbe, szívem félelmetesen, kettőzött sebességgel kezdett dobogni, ilyenkor, tudod mi jutott eszembe? elképzeltem, milly végtelen szomorú életem lenne nélküled, ha egykor, bármily rövid időre is,*

³⁵ Kerényi Ferenc: Petőfi Sándor élete és költészete, Budapest, Osiris 2022., 336. oldal

³⁶ u.o., 341. oldal; Hiador 1880; Hatvany 1967, II. 368-369.; Jámbor 2007 59.

³⁷ u.o., Jókai 1882; Hatvany 1967, II. 226.

³⁸ Szendrey Júlia: Családi levelek, Szendrey Júlia élete, pályája és levelezése Szendrey Máriával, Athenaeum Kiadó, 2018.; 66. oldal; PÖM V. kötet, 80-81.

³⁹ u.o., PÖM V. kötet, 81.

kénytelen lennék tőled elszakadni, ha nem csókolhatnálak, ha nem élvezhetném szerelemteljes tekinteteidet, melyek édesebbek a világ minden örömeinél, éltetőbbek a teremtő „legyen” szavánál. Csak képzeltem olyankor e sajtó bánatot, mely szívemet ölné, ha nélküled kellene élnem, és mégis milly rögtöni változást idézett bennem elő, hát most mi lesz belőlem! mit tegyek, hogy elviselhessem ez iszonyú valót.”⁴⁰

Még szomorúbbá teszi ezt a vallomást az, hogy végül örökre el kellett szakadnia szeretett férjétől, miután Petőfi július 31-én Segesvárnál eltűnt.

Júlia elment megkeresni férjét, de mint tudjuk nem találta meg, s semmi biztosat nem tudott meg felőle.

Petőfi Sándor és Szendrey Júlia szerelme egy szerelmi szabadságharc volt, sok mindenen mentek keresztül. Győztek, de az élet – inkább mondjuk úgy, hogy a halál – közbeszólt. Mindketten szerették egymást és talán ennél mélyebb szerelmet nem találhatunk az irodalomban, ahogyan olyan igazi szerelmes verseket sem, amelyeket Petőfi írt Júliának, mint szerelmeként és mint később feleségeként is.

„El fogom hagyni nem sokára gyermekemet, hogy férjem sorsát megtudhassam; még csak arra sem számíthatok bizonyosan, hogy őt életben találjam. Talán már régen nyugonni költözött s nekem el kell hagynom élő gyermekemet, hogy holt férjem poraihoz vándoroljak... Ha így van, mi lesz én belőlem? [...] Hogyan tudnék elélni szerelem nélkül? olyan szerelem nélkül, mint millyen az ő szerelme volt! Mi lenne belőlem, ha élve maradnék! Elvetődném, eltiportatnám, mint a fájáról lehervadt levél. Ki mondhatná el jobban, mint én: „Ha fájáról leszakad a levél, mindegy már akkor neki, akárhova fúja a szél!..” [...]”⁴¹

Felhasznált irodalom a lábjegyzetekben feltüntetetteken kívül:

Gyimesi Emese: Szendrey Júlia irodalmi pályafutása: társadalomtörténeti kontextusok, Budapest, Ráció, 2021.

Fábri Anna: „A szép tiltott táj felé” A magyar írónők története két századforduló között (1795- 1905), Budapest, Kortárs Kiadó, 1996.

Dr. Gyimesi Emese Szendrey Júlia és Petőfi Sándor szerelmi szabadságharca című előadása, Ezüsthelyi Könyvtár

---

⁴⁰ „Naponként árvább” Szendrey Júlia naplója, EditioPrinceps Könyvkiadó, 2015, 119. oldal; Erdőd. Sept. 30. 848. (részlet)

⁴¹ u.o., 134. oldal; Kolozsvár, novemb. 10. (részlet)